

DJURENS VÄRLD

Svenska Djurskyddsföreningens medlemstidning | Nr 3 2023

Våra vanligaste frågor – FAQ
här är svaren

Betesrätten under attack
när mjölkkor hålls inne

Framtidens djurparker
vad blir deras roll?

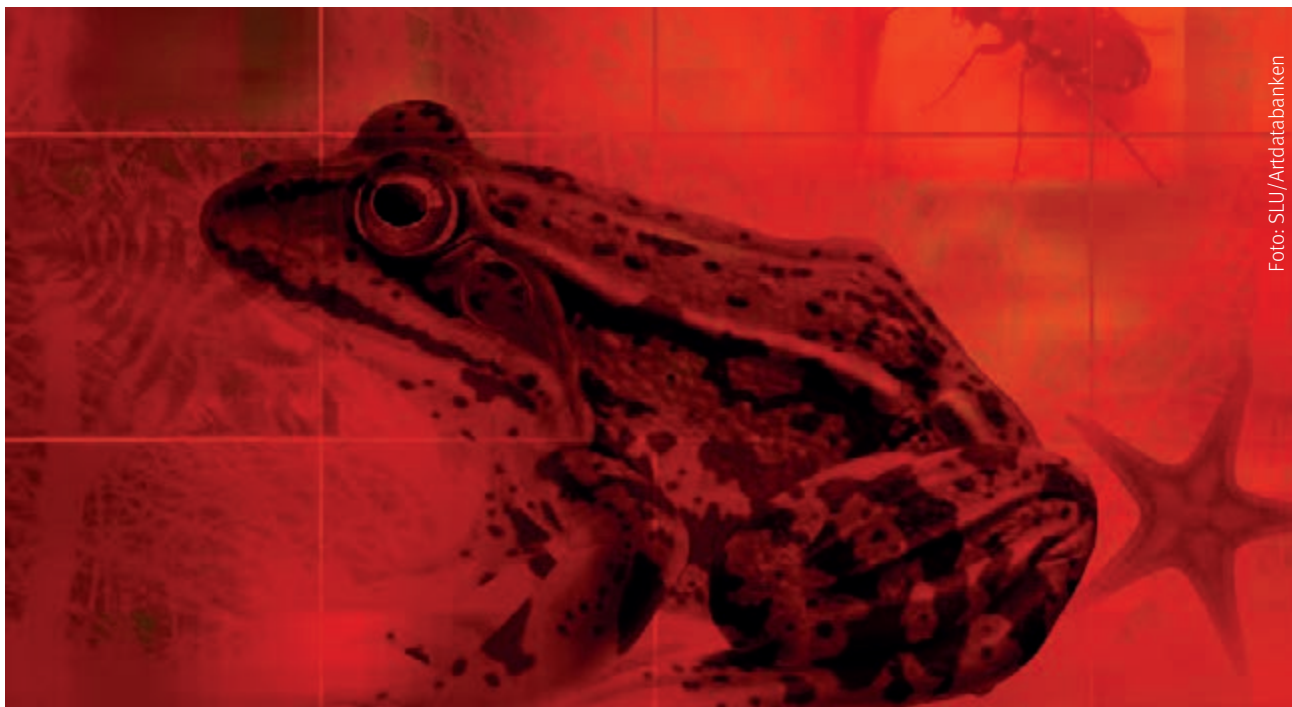

Foto: SLU/Artdatabanken

Ny följetong: Rödlistade arter i Sverige

De senaste åren har vi här på sidan två presenterat djurfakta om samtliga Sveriges landskapsdjur. Med Ölands näktergal i förra numret sätter vi punkt och påbörjar en ny informativ resa: fakta om arter som är rödlistade.

Text: Louise Cederlöf

Så vad innebär rödlistan? Den svenska rödlistan är en förteckning över arter och deras hotstatus i landet. Den baseras på en bedömning av enskilda arters risk att dö ut, det vill säga att populationen minskar. Bakom rödlistan står Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Artdatabanken.

En expertkommitté gör först ett urval av arter som sedan analyseras. Bedömningen görs utifrån internationellt vedertagna kriterier som baseras på flera olika riskfaktorer och resulterar i att arten hamnar i en viss kategori. Grundförutsättningen för att en art ska bedömas för rödlistan är att den är bofast och reproducerande i landet.

Kategorierna som används är: LC – Livskraftig, DD – Kunskapsbrist, NT – Nära hotad, VU – Sårbar, EN – Starkt hotad, CR – Akut hotad och RE – Natio-

nellt utdöd. Dessutom finns NE – Ej bedömd och NA – Ej tillämplig. I NA hamnar bland annat arter som inte är inhemska eller som bara är här tillfälligt. De arter som uppfyller kriterierna för Nära hotad, Sårbar, Starkt hotad, Akut hotad eller Nationellt utdöd är alla rödlistade.

Hur används rödlistan? Enligt SLU kan den ses som en barometer på tillståndet för vår flora och fauna. Den är också ett viktigt verktyg inom naturvården, för att göra prioriteringar och bedömningar av till exempel konsekvenser vid planerad exploatering. De arter som hamnar på rödlistan har dock inte lagligt skydd, till skillnad från fridlysta arter. Det är enbart en bedömning över hur stor risken är att arten dör ut.

Den senaste rödlistan kom 2020. I den framgår att antalet rödlistade arter har ökat sedan rödlistan 2015, från 4273 till 4746. Rödlistade fågelarter ökade med hela 21 procent. Positivt är att situationen för uter och havsörn blivit bättre, liksom för flera arter fladdermöss.

I nästa nummer startar första delen av vår faktaserie om de rödlistade djuren. ■

Källa: SLU, Artdatabanken

Innehåll

- 04 Aktuellt på djurskyddsfronten
- 06 Reportage – Hotad betesrätt
- 10 Referat – Framtidens djurparker
- 12 Reportage – Frågor till SDF
- 16 SDF tipsar – Hästar i trafiken
- 17 Gåvotack
- 18 Barnens sida – Wapo the dog
- 19 Korsord
- 20 På spaning i naturen – Ett återseende

Bli medlem

Ett medlemskap i Svenska Djurskyddsföreningen innebär att du är en röst för djuren.

Medlemsavgift för 2023: 200 kronor.

Ungdom t.o.m. 18 år: 100 kronor.

Årsbetalande juridisk person: 1 500 kronor.

Stödande medlem: 100 kronor.

**Betalning sker till plusgirokonto 55 99 85-7
märk betalningen med namn och adress.**

Djurens Värld nr 3 2023

Medlemstidning för Svenska Djurskyddsföreningen. Utkommer med fyra nummer per år.

Ansvarig utgivare

Lillemor Wodmar

Redaktör

Louise Cederlöf

Formgivning

Stjärntryck, Stockholm

E-post

djurensvarld@djurskydd.org

Kommunikationsstrategi

JCW Hållbar Kommunikation

Redaktionskommitté

Louise Cederlöf

Linda Devine

Niklas Lundberg

Lillemor Wodmar

Tryckeri

Stjärntryck, Stockholm

ISSN

0291-1545

Omslagsfoto

Mostphotos

Foto

Mostphotos om inget annat anges.

Djurens Värld trycks på miljövänligt papper.

Kontakta Svenska Djurskyddsföreningen

Besöksadress:

Sandsborgsvägen 55,

122 33 Enskede

Expeditionstid, måndag–torsdag: 09.00-15.00.

Lunchstängt: 11.30-12.30.

Expeditionstid, fredag: 09.00-13.00.

Telefon: 08-783 03 68

Hemsida: www.djurskydd.org

E-post: info@djurskydd.org

Rödlistade arter och svenska kors betesrätt

Kära medlemmar,

Hösten är på intågande och det finns rikligt med svamp i våra skogar i år. Det kan vara svårt att tro när man kliver runt i idyllen bland skogens mossor och rötter att det pågår ett utdöende av många av de arter som idag lever där. Nedgången i de här populationerna ses tyvärr inte bara hos djur och växter i skogen utan i alla Sveriges landskap och vatten. Att de hotade rödlistade arterna snabbt ökar i antal och att populationerna minskar är förstås en oerhört oroväckande trend.

I varje nummer av Djurens Värld kommer en ny rödlistad art presenteras på sida nummer två. Ni kommer antagligen lära känna både ovanliga arter och arter som ni är vana att se men inte uppfattar som hotade. Exempelvis så blir man kanske förvånad över att lära sig att vår vanliga kråka faktiskt är rödlistad. Medan fladdermusen större musöra, som är starkt hotad, kanske inte så många känner till.

Det största hotet mot våra rödlistade djur i Sverige idag är skogsbruket som täcker stora delar av landet. Även igenväxning av områden som tidigare varit öppna ytor påverkar många arter negativt. Igenväxning kan till exempel bero på minskat betande och att färre ytor gräsmark och äng slås.

I Sverige är vi stolta över våra öppna landskap där kor och kalvar genom sitt betande hjälper till att hålla marken öppen. Denna rättighet för kor och kalvar är så viktig att den står inskriven i Sveriges lag. Just nu pågår trots detta en debatt där vissa hävdar att kor inte behöver gå på bete. Detta skulle förstås vara ett stort bakslag för det svenska djurskyddet om våra nötkreatur inte längre skulle få komma ut på bete på sommaren. Det finns omfattande forskning som visar att kor mår bättre både fysiskt och psykiskt av att gå på bete, och nu finns det intressen som vill sätta stopp för denna tradition. En kampanj för att behålla och till och med utöka nötkreaturs rätt till bete har satts i gång av oss, tillsammans med flera andra djurskyddsorganisationer. Ni kan läsa mer om denna på sidan sex.

Att låta kor beta är ett av de sätt vi faktiskt kan hjälpa rödlistade arter. Korna mår bra på samma gång som vi främjar biologiskt mångfald och bevarar våra unika landskap och artrikedomen för framtida generationer. ■

Linda Devine, sakkunnig veterinär SDF

Kamerabevakning på slakterier

Från och med 1 juli 2025 kan kamerabevakning på svenska slakterier införas för att stärka djurskyddet. Detta föreslås i en utredning gjord på uppdrag av den förra regeringen som presenterades i juni 2023. Alla områden på slakteriet där levande djur hålls är föreslagna att ingå i kamerabevakningen. Däremot ställs inget krav på ljudinspelning av hänsyn till personalens integritet, vilket har kritiserats av djurskyddsorganisationer. Frågan ska nu avgöras av landsbygdsministern som beslutar om man ska gå vidare och lämna ett lagförslag till riksdagen. ■

SDFs stöd till Ukraina

Sedan Rysslands invasion av Ukraina i början av 2022 har SDF totalt skickat 602 000 kronor som hjälp till djuren som drabbas av kriget. Vi har också samlat in och skickat förnödenheter som koppel, foder och veterinärvårdsartiklar. Från och med juni 2023 går alla pengar till Veterinärer utan gränser Sverige. Vill du hjälpa till? Swisha din gåva till 123 09 607 08. Du kan också skänka via postgiro 55 99 85-7. Alla gåvor märkta med "UKRAINA" dubblas av SDF året ut! ■

Fladdermöss får egen väg

I samband med att Väst kustbanan byggs ut har man upptäckt att området runt järnvägen är ovanligt rikt på jagande fladdermöss. Under inventeringen noterades fem olika arter. Trafikverket vill nu hjälpa de fridlysta djuren, bland annat genom en fem meter hög skärm som fladdermössens ekolod kan studsas mot. När skärmen träffas av fladdermössens ekolod tvingas det upp dem i skyn, vilket förhoppningsvis förhindrar en krock in i förbipasserande tåg. Så småningom ska skärmarna täckas av klättrväxter för att smälta in i fladdermössens miljö. Projektet kommer att utvärderas efter hand. ■

Cecilia To på en av sina många resor till Neamt county i Rumänien. Att hjälpa på plats, både hundar, katter och lokalbefolkning, var drivkraften som låg bakom skapandet av SAA.

Till minne av Cecilia To

Grundaren av Swedish Animal Aid, Cecilia To, har avlidit efter en tids sjukdom. Swedish Animal Aid, SAA, skapades 2018 av Cecilia för att hjälpa hundar på plats i Rumänien.

Tusentals hundar, men också katter, har sedan starten tagits om hand i ett särskilt kastreringsprojekt. Cecilia var övertygad om att lokala kastreringar är den enda långsiktiga lösningen på det mycket omfattande problemet med hemlösa hundar och katter i landet.

Svenska Djurskyddsföreningen har i flera omgångar stöttat projektet ekonomiskt, bland annat genom att bekosta en mobil kastreringsbuss. I Neamt county i Rumänien byggde Cecilia succesivt upp ett nätverk av veterinärer och volontärer och hon hade ett nära samarbete med flera lokala djurskyddsorganisationer. Hon kämpade hårt för att höja djurens status i området, och bearbetade framgångsrikt både lokala politiker och ortsbefolkning för att få till en attitydförändring.

När kriget bröt ut i Ukraina riktades mycket av hjälpen om till de drabbade djuren och deras ägare vid gränsen mellan Rumänien och Ukraina. Stora partier foder, koppel, faltar och veterinärvårdsartiklar som rabiesvaccin och microchip har sänts till olika djurhem men också till enskilda personer, ofta fattiga pensionärer, som vurnar för sina djur. Hon samlade även in kläder och leksaker som kommit människor i Rumänien och Ukraina till gagn.

Cecilia To gjorde stor skillnad för djuren och hennes engagemang har gett avtryck hos många djurvänner. Läs mer om SAAs fortsatta arbete här: www.swedishanimalaid.se ■

När kommer förändringen?

SDF har gett en ansevärd summa pengar till studier över hur de djurförsöksetiska nämnderna fungerar för att sedan kunna förbättra deras arbete. Det skulle komma både djuren och forskningen till godo.

Vad har vi hittills fått för pengarna? Lite bakgrund: För att göra djurförsök krävs tillstånd av en djurförsöksetisk nämnd. Denna består av forskare, djurskötare och lekmän, och SDF har en representant i varje nämnd. Nämnden granskar ansökan mot Jordbruksverkets regelverk och godkänner eller underkänner.

Jag minns mitt första sammanträde i nämnden. Jag visste ingenting om djurförsök och frågade nervöst mer erfarna vänner om hur det gick till. ”Inga problem”, sa de. ”Ingen kräver att du ska kunna något, du är ju lekman, dessutom en av två djurskyddare – längst ned i statushierarkin som förstås toppas av forskarna. De andra fyra lekmännen är politiker. Och läs ansökningarna och regelverket nog!”

Jag gick till sammanträdet och alla verkade hyggliga och sympatiska. Men snart insåg jag att bara någon av lekmännen var där för att hederligt bedöma ansökningarna. De andra – alltid politiker – sa inte ett knäpp och förberedde sig heller aldrig. Några sprättade till och med upp kuvertet med ansökningar först när sammanträdet skulle börja.

Detta fann jag upprörande. Där satt vi och bestämde vad tusentals djur skulle utsättas för – tio katter i en ansökan, 20 000 råttor eller möss i en annan. Vissa försök var skonsamma, andra mycket smärtsamma. Men de flesta ledamöterna verkade inte bry sig.

Med tiden lärde jag mig alltmer genom att läsa ansökningarna nog, lyssna på diskussionerna, fråga forskare och veterinärer och själv leta efter kunskap. Att vara nära den medicinska forskningens frontlinjer var fascinerande, samtidigt som jag inte kunde koppla bort tankarna på de djur som betalade priset. Och det var för att försöka förbättra deras situation som jag satt där.

Så småningom upptäckte jag det viktiga ämnet försöksdjurvetenskap – en disciplin som forskarna inte hade mycket tid att fördjupa sig i. Var ska man injicera olika preparat? Hur många, hur stora och hur täta blodprov? Vilka slags lidanden utsätts djuret för? Vilka sövningsmedel och smärtstillande medel är lämpliga? Stressas djuret av ensamhållning? Kan försöket göras på ett skonsammare sätt och med färre djur? Vilken

berikning är lämplig? Hur reagerar djuret på att tvingas ned i en vattenbassäng för att testa antidepressiva läkemedel eller göra minnestester? Hur många djur behövs för att få säkerställda mätresultat? Finns det djurfria alternativ? Hur angeläget är projektet i förhållande till vad vi redan vet?

I ansökan, och sedan av nämnden, ska sådana aspekter plus många andra leda fram till en vägning där den eventuella nyttan för människan ställs mot djurens lidande.

Och det är här SDFs pengar kommer in. Man har granskat hur nämnderna har behandlat ett urval ansökningar, och det gjorde de ofta dåligt. Mycket ofta godkänner nämnden fast ansökan borde ha underkänts. Besluten bryter därmed mot regelverket. Och ett felaktigt godkännande kan inte överklagas.

Det finns många problem som borde diskuteras grundligt av Jordbruksverket. Men det sker inte. Under tiden fortsätter det mesta som förut. Vi har fått kunskaper, men ingen ändring. ■

Av Inge Skog, ledamot av Lunds djurförsöksetiska nämnd sedan 1992

Den svenska betesrätten för kor och kalvar anses vara så viktig att den står inskriven i lagen. Nu vill flera aktörer se en uppluckring av bestämmelserna.

Är Sverige på väg att låsa in korna för gott?

Sedan några år tillbaka drivs hårda påverkansförsök från flera aktörer, bland annat Lantbrukarnas riksförbund, LRF, och Arla för att få bort det unika svenska lagkravet som ger mjölkkor rätt till sommarbete. Huvudsyftet är att förbättra lantbrukarnas ekonomi. Om de lyckas väntar samma öde som för grisarna och hönsen: korna kommer att hållas inomhus året om, livet ut.

Text: Louise Cederlöf

Bilden från kosläppen är tydlig. Glädjande skutt och krumsprång i luften, rusande kossor som äntligen ska få se dagsljus och känna gräs under klövarna efter en lång vinter inomhus. Ett PR-spektakel kan man tycka men bilden är inte desto mindre sann. Det vetenskapliga kunskapsläget är glasklart och odiskutabelt – kor mår bra av att vistas utomhus. Det har många forskningsstudier kommit fram till, liksom svenska och europeiska myndigheter. 2019 bedömde Jordbruksverket att ”beteskravet är en alltför viktig djurväl-färds- och djurhälsofråga för att tas bort och ersättas”. Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet, EFSA, kom till liknande slutsats i ett uttalande 2023 och rekommenderar tillgång på bete på grund av de välfärdsfördelar det ger.

Det är dessutom en viktig fråga för svenska konsumenter. Enligt två olika undersökningar (YouGov 2012 och Gustafsson, SLU 2021) tycker nio av tio svenskar att det är viktigt att kor har rätt till utevistelse eller bete. Många konsumenter väljer svenska mejeriprodukter just på grund av att korna får komma ut. Tre av fyra (76 procent) uppgav i YouGovs mätning att de är beredda att alltid köpa betesbaserad mjölk för att visa sitt stöd för kors rätt till bete.

Det var 2020 som LRF fattade beslut om att jobba för att luckra upp beteskravet. Svenska bönder skulle ges möjlighet att konkurrera på samma villkor som bönderna inom EU, där en stor andel mjölkkor hålls inomhus året om, vilket de menar är billigare. I Danmark hålls »

» till exempel över 70 procent av mjölkorna inomhus året om. Men varför driva en fråga som går emot både vetenskap och konsumenternas vilja? Varför inte se det svenska beteskravet som en konkurrensfördel i stället för en nackdel?

– Sverige är det enda landet som har lagstadgat beteskrav i EU. Det innebär att vi inte kan söka EU-stöd för något som konkurrerande länder har möjlighet att göra. Att öka flexibiliteten gällande lagstiftningen om bete innebär ett steg mot jämnare konkurrenskraft, sa LRFs ordförande Palle Borgström till tidningen Syre efter det kritiserade stämmobeslutet.

Lantbrukslobbyns krav har också plockats upp av politiker. Landsbygdsminister Peter Kullgren (KD) har i enlighet med Tidöavtalet tillsatt utredningen ”Stärkt konkurrenskraft för svenska livsmedelsproducenter och ett starkt djurskydd”. I Djurens Världs intervju med Kullgren (nr 1 2023) blev det korta svaret på frågan om beteskravet skulle tas bort: ”Regeringen har inte beslutat att ta bort det.” Landsbygdsministern har sedan dess gett Jordbruksverket i uppdrag att se över möjligheterna för att ge stöd till de mjölkbönder som låter korna vara ute längre än lagen kräver.

Så vad vill regeringen? Många menar att det är en tidsfråga innan beteskravet är borta. Kristdemokraterna har gång på gång motionerat i riksdagen om att ta bort kravet om bete för mjölkkor ur lagen. Och den studie som Växa Sverige, organisationsmedlem i LRF, nu fått grönt ljus för anses ha som syfte att ge regeringen underlag och därmed kratta vägen för en lagändring.

I forskningsstudien ska man under 18 månader undersöka hur 1500 mjölkkor mår av att hållas inomhus

i lösdrift året runt. Ansökan avslogs först (två gånger) men godkändes till slut av Uppsala djurförsöksetiska nämnd. Kritiken mot detta har varit stor eftersom området redan är väl forskat kring.

– Det finns ingen anledning att göra detta djurförsök när vi redan har så mycket välgrundad oberoende forskning som visar hur viktigt betet är för kornas välfärd. Studien som godkänts är dessutom inte oberoende utan finansieras av LRF, säger Linda Devine, veterinär och sakkunnig på Svenska Djurskyddsföreningen.

Hur påverkas då kor av att få komma ut på bete?

Forskning visar att bete för kor har många hälsofördelar och leder till mindre stress. Förutom ett allmänt välbefinnande som kommer av solljus, motion, taktila upplevelser och smaken av färskt gräs, är kor som får beta friskare än kor som hålls inomhus. Ben- och klövhälsa förbättras och juverinflammation minskar. Fertilitet och reproduktion påverkas positivt. Antibiotikaanvändningen minskar eftersom de inte är sjuka lika ofta, vilket i sin tur är bra för att hindra resistensutveckling. Livet blir också mer naturligt om korna kan vila och socialisera när de vill. De får med andra ord helt andra möjligheter att utöva sina naturliga beteenden och hållas på ett sätt så att deras välfärd främjas, vilket är den svenska djurskyddslagens främsta kärna i paragraf 2 andra kapitlet. Så i stället för att inskränka betesrätten borde den utökas, menar Linda Devine.

– Idag har tjurar ingen laglig rätt att gå ut på bete. Hälften av de tjurar som vi köper som nötkött i butiken kommer aldrig ha betat under in livstid. Vi skulle vilja utöka deras rättigheter också så att även de har rätt till betesgång. ■

Kosläpp på våren lockar många besökare. Och undersökningar visar att rätten till utevistelse och bete är viktigt för en stor majoritet av svenska konsumenter.

Fördelar med bete för mjölkkor

- Kor som går på bete kan bete sig mer naturligt, genom att beta och samspela med flocken. Ett tecken på att flocken fungerar naturligt på betet är att korna samordnar sina aktiviteter betydligt mer, precis som en flock i det vilda skulle göra.
- De rör sig mycket mer än kor i lösdrift eller rastgård. Korna går gärna flera kilometer varje dag och utforskar sitt betesområde. Ju större hage, desto längre rör sig korna spontant.
- De får mer muskler och ofta lättare kalvningar eftersom de är vältränade.
- De får lättare att röra sig och att lägga sig ned och resa sig upp, vilket kräver både tid och förberedelse för den tunga kon.
- De har generellt färre skador på ben och klövar. Miljön för kornas klövar blir bättre på bete. Problem som klövröta och hälta läker lättare när djuren är ute.
- De får bättre hälsa eftersom möjligheten till motion ökar. Då minskar också behovet av veterinärbehandling.
- De blir ofta lugnare eftersom de kan hålla större avstånd till varandra. Det gör att aggressiva beteenden minskar kraftigt.

Källa: Jordbruksverket

Om kor och beteskrav

- 80 procent av alla mjölkkor i Sverige hålls idag i lösdrift inomhus. Resten står uppbundna. Enligt lag ska nötkreatur för mjölkproduktion vara ute på bete under betessäsongen (varierar beroende på var i landet djuren hålls) och ha tillgång till bete minst sex timmar i sträck varje dygn. Djurhållaren ska se till att betesmarken har växter som går att beta. Växterna ska finnas i sådan mängd och kvalitet att det är möjligt för alla djur att beta samtidigt.
- Beteskravet omfattar inte tjurar eller kalvar yngre än sex månader (av mjölkko-ras).
- Nötkreatur i köttproduktion ska vara ute, på bete eller annan utevistelse, hela dygnet under betessäsong.
- Det totala antalet nötkreatur i Sverige 2022 var 1 390 551 djur.

Källor: Jordbruksverket, Eurogroup for animals, SLU

Några forskningsstudier om bete

- Marina A.G. von Keyserlingk, et al, Dairy cows value access to pasture as highly as fresh feed, Scientific Reports 2017
- Crump, A., Jenkins, K., Bethell, E.J., Ferris, C.P., Arnott, G. 2019. Pasture Access Affects Behavioral Indicators of Wellbeing in Dairy Cows. Animals (Basel). 9, 902.
- Arnott, G., Ferris, C.P., O'Connell, N.E. 2017. Review: welfare of dairy cows in continuously housed and pasture-based production systems. Animal (Cambridge, England)

Jagvillbeta.nu

Nystartat samarbete mellan Svenska Djurskyddsföreningen, Djurskyddet Sverige, Djurens Rätt, World Animal Protection Sverige och Vi Konsumenter för att värna betesrätten. Under hösten kommer en namninsamling att starta med målet att samla ihop 100 000 underskrifter. Läs mer på: [Jagvillbeta.nu](https://jagvillbeta.nu)

Savandjur på Borås djurpark. Vilka arter ska djurparker hålla i framtiden? Det var en av frågorna som diskuterades under seminariet i riksdagen.

Djurparker i framtiden

– vilken roll ska de ha?

I kölvattnet av de tragiska olyckor och rymningar som skett på svenska djurparker på senare tid, och att allt fler arter försvinner från vår jord, är det många som ställer sig frågan: Vilken roll ska djurparkerna ha i framtiden? Det var också ämnet för ett seminarium i riksdagen i början av sommaren, arrangerat av World Animal Protection Sverige och Svenska Djurparksföreningen.

Text: Louise Cederlöf

När skotten föll inne på Furuviks djurpark i december 2022 och fyra schimpanser miste livet efter att ha rymt från sitt hägn, var det en i raden av allvarliga incidenter som drabbat svenska djurparker på relativt kort tid. Några av de mest uppmärksammade olyckorna är krokodilen som bet av armen på en man på Skansenakvariet 2019, den 18-årige djurskötaren som dödades av en björn i Orsa rovdjurspark 2017, den rumänske gästarbetaren som stångades till döds av en elandantilop på Ölands djurpark 2022 och så attacken i varghägnat på Kolmårdens djurpark 2012 då en 30-årig

djurskötare dödades av en flock vargar.

Många andra djur har också varit på rymmen, som kungskobran från Skansenakvariet och lappugglorna från Skansen, båda 2022. Därtill finns ytterligare en rad allvarliga olyckstillbud med varierande skadeläge för de inblandade, både människor och djur. Det är i skenet av de här händelserna som frågan om djurparkernas roll och legitimitet har diskuterats och ifrågasatts, framför allt på ledarsidor och bland allmänhet, men nu alltså även i riksdagen. Vad ska djurparkerna fokusera på? Artbevarande, utbildning eller underhållning? Ska de mer

fungera som rescues (räddningscenter) för vilda djur eller vara forskningsinstitut? Och skulle det gå att förena de olika ingångarna och samtidigt hålla en hög djurvålfärd, på både individ- och populationsnivå?

Talade under seminariet gjorde Sandra Jönsson, wildlife-expert World Animal Protection Sverige, Rickard Sjödén, ordförande Svenska Djurparksföreningen, Helena Elofsson, djurskyddschef Jordbruksverket, Linda Berggren, djurchef Kolmårdens djurpark, Torbjörn Ebenhard, forskningsledare Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, och Gurgün Bakircioglu, opinionsbildare.

Sandra Jönsson menade att kvalitetsskillnaderna mellan svenska djurparker är för stora och att bevarandearbete och djurvålfärd bör stå i fokus, inte underhållningsvärdet. Svenska Djurparksföreningens Rickard Sjödén meddelade att artbevarande insatser kommer att bli än mer framträdande framöver och att de som branschförening är beredda att ta ett större ansvar för det.

Torbjörn Ebenhard, som forskar på SLU om utrotningshotade arter och biologisk mångfald lyfte vikten av att bevara djurens ursprungliga beteenden och anpassningsförmåga, eftersom man inte vill att de ska domesticeras, men att det inte är helt lätt att åstadkomma; det behövs ett överskott av djur för att få fram de individer man vill ha vilket gör att individens behov kan krocka med populationens behov.

– Djurparkerna behövs men både de och länsstyrelsens kontroller måste bli bättre, sa Torbjörn Ebenhard.

Flera talare påpekade behovet av kunnig personal på länsstyrelserna (som utför tillsynen) och nya myndighetsföreskrifter för hållandet av djurparksdjur. Helena Elofsson berättade att Jordbruksverket nu ser över reglerna men att det är ett oerhört komplext arbete eftersom det handlar om så många olika arter.

– Det är en stor utmaning att ta fram regler för djurparksdjur och vi kommer att behöva hjälp, sa Helena Elofsson och meddelade att analysen av regelverket kommer att påbörjas av myndigheten nästa år.

Seminariets andra del bestod av en politisk panel där representanter från Liberalerna, Sverigedemokraterna, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna deltog. En fråga som kom upp, både från forskarhåll

och publik, var vilka arter svenska djurparker bör hålla? Samtliga partier med undantag från Yasmine Eriksson (SD) tyckte att enbart inhemska arter ska finnas i våra djurparker, och Jytte Guteland (S) ville inte definiera exakt vilka djur som bör hållas:

– Jag måste vara ödmjuk och säga att jag behöver lära mig mer, men det jag kan säga är att vi behöver skydda djur mer än vad vi gör idag.

En åsikt som framfördes med stor samstämmighet från flera av talarerna och politiker på den rödgröna sidan var att större fokus bör läggas på bevarandearbete och mindre på underhållning. Djurparkssidan, liksom liberalernas Elin Nilsson, menade att den ekonomiska vinst som nöjesattraktioner i form av karuseller och bergochdalbanor ger inte behöver vara en motsättning till god djurvålfärd, utan att det till och med kan gagna djuren.

– Ekonomisk lönsamhet krävs för att djuren ska må bra, sa till exempel Kolmårdens Linda Berggren.

Svenska Djurparksföreningens Rickard Sjödén var inne på samma linje om att det inte behöver innebära en intressekonflikt. Han var också tveksam till att enbart hålla inhemska arter.

– Har vi bara svenska djur kommer inte besökarna, siade han.

Roger Pettersson, generalsekreterare på World Animal Protection Sverige, konstaterade till slut att alla verkade överens om att nya föreskrifter för djurparksdjur behövs. Men kunde närvarande politiker lova att säkerställa att resurser finns till det? Liberalerna, som det enda närvarande regeringspartiet, sa att ett starkt djurskydd är viktigt för dem och att ansvarigt statsråd ”noga följer frågan”, medan Socialdemokraterna påpekade att det var svårt att ge löften när man är i opposition.

Avslutningsvis konstaterades att djurparker i framtiden nog kommer att behöva förändras och utvecklas för att fortsatt ha existensberättigande. Eller som Miljöpartiets Rebecka Le Moine formulerade sin vision om djurparkernas framtida roll med mer fokus på rescueverksamhet:

– Att gå på djurpark i framtiden skulle kunna innebära att man gör något bra, att känna att man bidrar med något gott. Jag tror folk är redo för det, många är väldigt woke (politiskt medvetna, red. anm.) nu för tiden. ■

Tiger på Kolmårdens djurpark.

SDF får många frågor om vilda djur. Vad ska man göra om man hittar ett skadat vilt djur? Är ensamma fågelungar alltid övergivna? Det finns ett stort engagemang hos allmänheten och här svarar vi på ett urval av de frågor som väcker mest funderingar.

FAQ - våra vanligaste frågor

Svenska Djurskyddsföreningen tar varje år emot ett stort antal telefonsamtal liksom mejl från människor runt om i landet. Vi utför ingen myndighetsutövning och ingriper inte i enskilda ärenden men svarar på allmänna frågor om djurskydd. Vi kan också ge rådgivning, stöd och slussa vidare till exempelvis viltjour, länsstyrelse och polis. Nedan går vi igenom de vanligaste frågorna vi får.

Text: Louise Cederlöf

Jag har sett eller hittat ett skadat vilt djur – vad gör jag?

Privatpersoner får enligt lag inte hålla vilda djur i fångenskap men man har rätt att tillfälligt hjälpa djuret. Senast inom 48 timmar måste det dock överlämnas till viltrehabiliterare/veterinär. Kontakta så fort som möjligt en viltrehabiliterare som har tillstånd och utbildning för att ta hand om fåglar och annat skadat vilt, alternativt veterinär, för vidare instruktioner. Katastrofhjälp – Fåglar och Vilt, Viltakuten, Stockholms Vildfågel Rehab är några exempel på rehabiliterare med tillstånd från länsstyrelsen.

Det går en ensam måsunge på gatan – ska jag ta hand om den?

Nej! Djurungar i naturen är sällan övergivna. Måsföräldrar vakar över sina ungar från luften och ser till att de får mat, vatten och skydd. Om en liten unge är på en väldigt utsatt plats, till exempel mitt i tät trafik, är det bra att flytta den till ett närliggande buskage, park eller liknande. Lägg fågelungen i en kartong, ”häll” ut fågeln på den nya platsen och ta bort kartongen. Se till att måsföräldrarna hänger med, utan föräldrarna klarar den sig inte. Ett paraply över huvudet kan vara bra att ha, som skydd för cirkulerande vuxna måsar.

Genom att spara lövhögar i trädgården kan du hjälpa igelkotten att bygga bo.

Vi har en igelkott i trädgården – kan den vara där?

Absolut, men se upp när du klipper gräset. Använd bara robotgräsklippare på dagen, då igelkotten är nattaktiv. Och ge den inte mjölk att dricka eftersom de blir dåliga i magen av det. Vill du mata kotten kan du ge vatten, kattmat, dagmaskar eller insekter, särskilt under torra somrar då den kan få svårt att hitta föda. Vill du hjälpa den rödlistade igelkotten ytterligare så spara några lövhögar i trädgårdens hörn eller kratta in löv under häcken där den kan bygga bo.

Fågelboet hindrar mig som hantverkare att göra mitt jobb – kan jag flytta det?

Enligt jaktlagen är alla fåglar fredade under häcknings-säsongen som är mellan 1 april och 31 juli. Då får man i regel varken plocka bort ägg eller bon. Vissa undantag finns dock i jaktförordningen. Om fågelboet är byggt på en plats så att det orsakar allvarlig skada eller olägenhet, till exempel ovanpå en dörrkarm, kan det vara tillåtet för fastighetsägaren att flytta boet. Förr eller senare lämnar fåglarna boet och det bästa är förstås om man har möjlighet att vänta ut dem.

Sedan 1 januari 2023 är det lag på att alla katter ska vara id-märkta och registrerade.

Det stryker omkring en katt som verkar hemlös – ska jag fånga in den?

Hemlösa katter är ett stort problem. Sedan januari 2023 är det lag på att alla katter ska vara id-märkta med antingen chip eller tatuering och registrerade i ett särskilt kattregister hos Jordbruksverket. Sätt upp lappar i området, undersök lokala annonssidor på till exempel sociala medier eller sajten Vilse.nu om någon saknar sin katt. Annars kontakta polisen som ansvarar för upphittade djur.

Min granne lämnar sin (skällande) hund ensam hela dagen – ska jag anmäla?

Om problemet främst handlar om att hunden låter: tala med djurägaren i första hand, i andra hand din hyresvärd/bostadsrättsförening eller med kommunen. Om problemet är att hunden lämnas ensam för lång tid för att den ska må bra (och det inte hjälpt att prata med djurägaren): anmäl till länsstyrelsens djurskyddshandläggare. Enligt Jordbruksverkets all-männa råd ska vuxna hundar rastas var sjätte timme dagtid, valpar och äldre hundar oftare. Valpar under fyra månader ska inte lämnas ensamma mer än korta stunder.

Vanvård och misshandel av djur – vart vänder jag mig?

Om du ser ett djur misshandlas och brottet är pågående: ring 112. Vid icke akuta ärenden ring 114 14 för att göra en polisanmälan. För vanvård och annan misskötsel:

kontakta länsstyrelsens djurskyddshandläggare i länet det gäller och gör en anmälan (du kan vara anonym). Det kan ta lång tid innan en anmälan behandlas och djuren omhändertaras. Därför är det viktigt att du som anmäler fortsätter att anmäla om du misstänker eller ser att ett djur plågas och vanvårdas. Det ger myndigheterna tyngd när de utreder ärendet. Tyvärr är resurserna begränsade och djurskyddsfrågor är inte alltid prioriterade.

Jag har svårt att betala veterinärräkningen för mitt djur – kan ni hjälpa till?

SDF ger inte bidrag till privatpersoner. Det finns dock flera fonder och stiftelser där man som privatperson kan söka bidrag för veterinärkostnader: Insamlingsstiftelsen Chickas Minnesfond och Elly´s Hundfond är två exempel. Ett tips är också att prata med din veterinär och fråga om det finns lokala fonder på din ort att söka.

Ensamma hästar och kaniner – kan det vara det rätt?

Nej, hästar är sociala flockdjur och ska enligt Jordbruksverkets föreskrifter ha daglig fysisk kontakt med andra hästar i hagen och i stallet. Kaniner i ensamburor? Nej, säger Jordbruksverket. Även kaniner (och många andra gnagare) är i behov av social kontakt och ska hållas i par eller i grupp, med undantag för könsmogna hanar som inte är kastade. Dessa bör inte hållas tillsammans på grund av risk för bråk.

Foto: Louise Cedertlöv

Två gånger om året anordnar SDF tillsammans med Hundstallet i Åkeshov fri veterinärvård för hundar vars ägare lever i hemlöshet eller ekonomisk utsatthet. Det finns också fonder och stiftelser där man som privatperson kan söka bidrag för veterinärkostnader.

Kaniner är i behov av social kontakt och ska hållas i par eller i grupp, enligt Jordbruksverket.

Lagar & regler

Hur man får hålla och använda djur i Sverige bestäms av Sveriges riksdag i djurskyddslagen. Det är den lagen allting utgår ifrån. Därefter finns detaljerade regler för hur djur ska skötas och hållas i djurskyddsförordningen som beslutas av regeringen, och i djurskyddsföreskrifterna som beslutas av Jordbruksverket. Andra lagar som kan vara aktuella när det kommer till djurskydd är lagen om djurplågeri, lagen om tillsyn av hundar och katter samt jaktlagen.

Det här gör länsstyrelsen

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet och ansvarar för att kontrollera att djurskyddslag, förordning och föreskrifter efterlevs. Det gäller inom alla verksamheter där djur hålls, som till exempel lantbruk, djurparker och hundkennlar, men också privatpersoner. Det är till länsstyrelsen man vänder sig om man misstänker att ett djur far illa, där arbetar djurskyddshandläggare som följer upp anmälan som kan göras anonymt.

Det här gör kommunen

För vissa djurskyddsfrågor ansvarar kommunen, exempelvis:

- Störningar från djur
- Vilda djur i tätbebyggda områden
- Luktproblem från djur
- Tillstånd för giftiga ormar och ödlor
- Gödselspridning

Det här gör polisen

Polismyndigheten utreder om en anmälan rör sig om ett brott, till exempel djurplågeri. De kan omhänderta djur som är utsatta för lidande och tillfälligt placera djuret på exempelvis Hundstallet eller annat djurhem. Polisen ansvarar också för:

- Lösspringande djur
- Bortsprungna djur
- Upphittade döda djur (både tama och vilda)
- Hundar och andra djur i varma bilar

Trafiksäkerhet med häst

Varje år inträffar ett tiotal trafikolyckor där hästar är inblandade. Olyckorna är ofta allvarliga. Ingen häst är hundra procentigt trafiksäker i alla lägen, men med rätt kunskap hos såväl ryttare som medtrafikant kan farliga situationer minimeras och i bästa fall undvikas.

Text: Louise Cederlöf

Ryttare och häst räknas som fordon. Ridande ska därför använda körbanan om ingen särskild ridbana finns; det är inte tillåtet att rida på gång- eller cykelbana. Och det är kombinationen hästar och motorfordon på samma yta som kan vara riskfyllt. Flest trafikolyckor med häst inträffar under vår- och höstmånaderna. Till största del händer olyckorna i dagsljus och i torrt väder, endast en mindre andel sker i regn, dimma och snövägslag. I Skåne, Västra Götaland och Dalarna inträffar sammanlagt 40 procent av alla hästrelaterade trafikolyckor och merparten sker på allmän väg med en hastighetsbegränsning på 70 km/h.

De flesta trafikolyckor där hästar är inblandade sker under vår- och höstmånaderna. Vägkorsningar är särskilt riskfyllda.

Tänk på detta som bilist/motorcyklist/cyklist

- Sakta in mjukt, passera med god marginal och öka farten lika mjukt efteråt.
- Även hästar (och ryttare) kan vara nybörjare i trafiken. Visa hänsyn.
- När en häst blir rädd eller stressad, det kan räcka med en fladdrande påse, en cykel eller fågel som dyker upp i deras synfält, kan situationen snabbt bli farlig. Var uppmärksam.
- För körda hästar (i vagn) är ofta vägkorsningar riskfyllda. Det är lätt att som medtrafikant missbedöma hur lång tid det tar för ett långsamt häst ekipage att ta sig fram.
- Om du som bilist möter en grupp ryttare är du skyldig att lämna fri väg.

Tänk på detta som ryttare/kusk

- Ovana hästar ska tränas i trafiken av erfarna personer och gärna i sällskap av rutinerade hästar.
- Om hästen hetsar upp sig över något ska man inte böja dess hals och huvud bort från trafiken. Då kan hästens bakdel svänga ut mot trafiken och man riskerar att bli påkörd. Håll i stället hästens huvud lätt böjt in mot vägbanan och bilarna. Det ger hästen bättre överblick och kontroll över bilarna.
- Om flera ryttare är ute rider - splittra inte hästgruppen. Flockinstinkten är stark och de kommer försöka ansluta till varandra, till exempel om de hamnar på varsin sida om en järnväg.
- Ge tecken i trafiken! Visa med armarna vart du ska eller om du tänker stanna. När du rider, leder eller kör en häst räknas ekipaget som ett fordon och du måste följa trafikreglerna.
- Använd reflexer på både ryttare och häst i mörker.

Källa: Hästsverige.se

Gåvo-
givare

Varmt tack! alla gåvogivare

TILL MINNE AV

Edgar Edvardsson

Annelie och Pär Axel Tobiason Tingsryd
 Birgitta och Rune Lundberg Väckelsång
 Britt Fransson och Rune Väckelsång
 Eivor Gunnarsson Tingsryd
 VÄCKELSÅNG-URÅSA Växjö
 JÄT PRO-FÖRENING
 Yngve och Britt-Marie Karlsson Västerås

Hilding Larsson

Anna-Greta med familj Storuman
 Cecilia med familj
 Bo-Ivar med familj

Indira Plecan

Karlshamns kommun Karlshamn

Karin Ansell

Annchatrine och Björn Runesson Mora

Karin Ulfwi

Familjen Österman, Simpnäs Johanneshov

Kotten Blå

Amanda Haag Rö

Marianne Lundström

Eva Cederqvist Aplared

Siw Gustafsson

Iréne, Ingela, Pär o Ellen, Borlänge
 Carola o Tintin,
 Magnus o Ingela,
 Dennis o Joanna, Mats,
 Lisskula o Iréne Nylén

Kerstin

Birgitta Jansson Södertälje

GÅVOR

Fri veterinärvård

Alf Sjölander Järfälla
 Ulla Illerås Skövde

Igelkottar

Maija-Leena Eloranta Vänge

Övriga gåvor

Erika Tengroth Bromma
 Jenny Palmgren
 Lilian Gustavsson Falköping
 Payex Sverige (Fonus) Visby
 Pennybridge Örebro
 Qais Balkhtone Nacka
 Stig Grasser Göteborg

**Gåva i form av present
till min väns 70 års dag**

Ulla Rydstedt Korsberga

Till Lilla Doris född juni 2023

Birgitta Jansson Södertälje

För djuren i Ukraina

Annie Berggren Staffanstorp
 Carina Bergstedt Grums
 Catrin Johansson Varberg
 Cecilia Bloom Västerås
 Eva Ericsson
 Fanny Gunnarsson Laholm
 Fredrik Palmqvist

Gun Lisbeth Jonsson Skellefteå
 Gunnar Andersson Falun
 Gunnel Strandh Fagersta
 Heidi Andersson Borlänge
 Helena Andersson Västerås
 Ingela Wevel Vrena
 Jeanette Stenneberger Höglund

Kungälv Vikmanshyttan
 Karin Fredman Uppsala
 Karina Larsson Färjestaden
 Kerstin Löfberg Göteborg
 Mona Yousuf-Sahlsten Sävar
 Ola Eriksson Södertälje
 Pia Laumola Haparanda
 Pia Marttinen Göteborg
 Stig Grasser Vara
 Torleif Carlsson Grythyttan
 Wilhelm Tham Söderby
 Yvonne Paldan

Bröderna Emilsson & Wapo the dog

Harry och Oscar är bröder och Wapo är deras första hund. Han är ett ovanligt berest sällskapsdjur. Född på gatan i Spanien hamnade han så småningom på ett djurhem i Luxemburg, där Harry och Oscar till vardags bor. När Djurens Värld möter Wapo och brorsorna är de på semester i Sverige.

Text & foto: Louise Cederlöf

De har åkt bil från Luxemburg till Sverige tillsammans med pappa Mathias. Oscar och Harry pratar fem språk vardera: engelska, luxemburgiska, tyska, franska och så svenska, eftersom pappa är från Sverige. Wapo ligger tätt intill dem när de berättar om hur han för några år sedan flyttade hem till dem hos pappa. Då var han ett år gammal och rädd för hastiga rörelser. Särskilt ben och fötter tyckte han var läskiga.

– Jag var också lite rädd för honom i början, säger Oscar. Men sen klappade jag honom, då gick det över. Wapo är en tålmodig och lugn hund. Skäller aldrig. Förutom när de tar ut honom på promenad på ett stort fält intill där de bor. Då blir det liv i honom och han vill gärna jaga möss. Det har han i sig, rasen ratomero bodeguero andaluz är en duktig jägare av smågnagare. Katter jagar han också om han får chansen.

– Men han har aldrig tagit något djur, vi stoppar honom, säger Harry.

Mysigast är att leka och att gosa med honom, säger de i mun på varandra. Det tycker även Wapo om. Han sover i deras sängar på natten. Det kan bli ganska trångt. Oscar visar hur Wapo tar upp en stor del av sängen och den lilla bit högst upp vid kudden som blir över till honom själv. Vad som är det bästa med deras hund är enkelt för bröderna att svara på:

– Det är att han är vår ”pet”, vårt sällskapsdjur, säger Oscar som även hävdar att Wapo kan prata spanska.

– Det bästa är att han är vår första hund, fyller Harry i.

En sak som är speciell med Wapo är att han inte har någon svans. Förut hade han det.

– Men den blev infekterad på djurhemmet så de fick operera bort den, berättar Harry.

Om några dagar ska de resa tillbaka till Luxemburg. Det tar ganska lång tid, de behöver stanna bilen ofta och rasta Wapo.

– Han brukar visa när han vill bajsa, säger Oscar. Då går han i cirklar och gnyr lite. ■

Oscar, Wapo och Harry, här på semester i Sverige. Till vardags bor de i Luxemburg och Wapo fick de genom ett djurhem.

Namn: Harry och Oscar Emilsson
Ålder: 11 år och 8 år
Familj: Pappa Mathias, mamma Victoria och hennes pojkvän Saber, lillebror Christopher 3 år
Bor: Luxemburg
Djur: Wapo, 4 år

Vill du, som är högst 18 år, berätta om ditt husdjur i tidningen? Maila ett högupplöst foto på dig och ditt husdjur samt ditt telefonnummer till redaktionen för Djurens Värld: djurensvarld@djurskydd.org

Avsändare: Svenska Djurskyddsföreningen, Sandsborgsvägen 55, 122 33 Enskede

PÅ SPANING I NATUREN

Intressant återseende

Att träffa gamla bekanta kan vara trevligt. Även i den vilda djurvärlden kan det vara spännande att möta djur som man känner igen och träffat tidigare i naturen. Om djurmötet varit lite anorlunda kanske man också har funderat på vad som blev av individen, och om man kommer råka på varandra igen i samma område. Är man ofta ute i markerna är det en extra intressant möjlighet.

Text & foto: Göran Ekström

Långt in i den vackra fjälldalen möter jag honom för första gången. Då den unga älgturen lite nyfiskt betraktat mig en stund drar han sig undan över en liten myr. Han har ingen större hornkrona, bara tio taggar, men blir ändå fångad av min kamera när han rör sig i den öppna och tilltalande miljön. På den färdiga bilden kan jag senare se att tjuren har en liten ljus och tydlig fläck på sin högra sida, precis där man som jägare brukar placera kulan. Inte utan likhet med tjädertuppens strategiskt placerade vita fläck på vingknogen, vilket forna tiders spelskyttar utnyttjade för en perfekt träff i den ljusfattiga gryningen. Att älgturen dessutom inte är särskilt skygg gör också att han stannat kvar i minnet och får mina funderingar att kretsa kring möjligheterna att få träffas igen, då jag kommer att vara i samma område nästa år.

Året därpå möts våra vägar igen! Jag känner omedelbart igen tjuren med den vita prick-en, trots att han vuxit till sig

mycket i kroppen. Den anspråkslösa hornuppsättningen från året innan har också blivit ett snäpp bättre i storlek, men inget att jämföra med de skoveltjurar jag tidigare beundrat på avstånd genom kikaren, inte långt härifrån. Den fortfarande blygsamma hornkronan visar nu elva taggar.

Och otroligt nog träffas vi åter. Ytterligare två år senare träffar jag ”Pricken” igen på sin vanliga uppehållstrakt, trots många jägare som säkert skulle vilja komma åt honom. Nu är han inte bara en vuxen, kraftigare älgdjur. Det längre haksågget, liksom även hornkronan med sina fina skovlar och sjutton taggar, är också av mer imponerande mått. Även nu syns den ljusa fläcken på höger sida, men betydligt svagare.

Många bilder senare skiljs åter våra vägar och jag önskar honom lycka till! De självklara frågorna infinner sig: Ses vi åter ett annat år? Hur har hornkronan då utvecklat sig? Spännande frågor som väntar på svar. ■